

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14928996>

BOSHLANG‘ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA INTEGRATIV O‘QITISH ASOSIDA O‘QUVCHILAR NUTQIY KO‘NIKMA VA MALAKALARINI SHAKLLANTIRISHNING MAVJUD HOLATI

Jurayeva Dildora Ilhom qizi

Nizomiy nomidagi TDPU

1-bosqich magistranti

***Annotatsiya.** Kichik yoshdagi maktab o‘quvchilarning ona tili darslarida nutqiy kompetensiyalarini shakllantirish hozirgi kunda fanning alohida muammolaridan biriga aylanmoqda. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining og‘zaki va yozma nutqini o‘stirish, anglash va tinglab tushunish kompetensiyalarini shakllantirishga oid integrativ o‘qitish jarayonida qo‘llanilayotgan hozirgi darslikdagi topshiriqlar mazmuni yoritilgan.*

***Kalit so‘zlar:** og‘zaki va yozma nutq, nutqiy kompetensiya, tinglab tushunish, integrativ o‘qitish, darslik, boshlang‘ich sinf.*

***Abstract.** The formation of speech competencies of younger schoolchildren in native language classes is currently becoming one of the specific problems of science. This article discusses the content of the tasks in the current textbooks used in the process of integrative teaching for the development of oral and written speech, comprehension and listening comprehension competencies of primary school students.*

***Keywords:** oral and written speech, speech competence, listening comprehension, integrative teaching, textbook, primary school.*

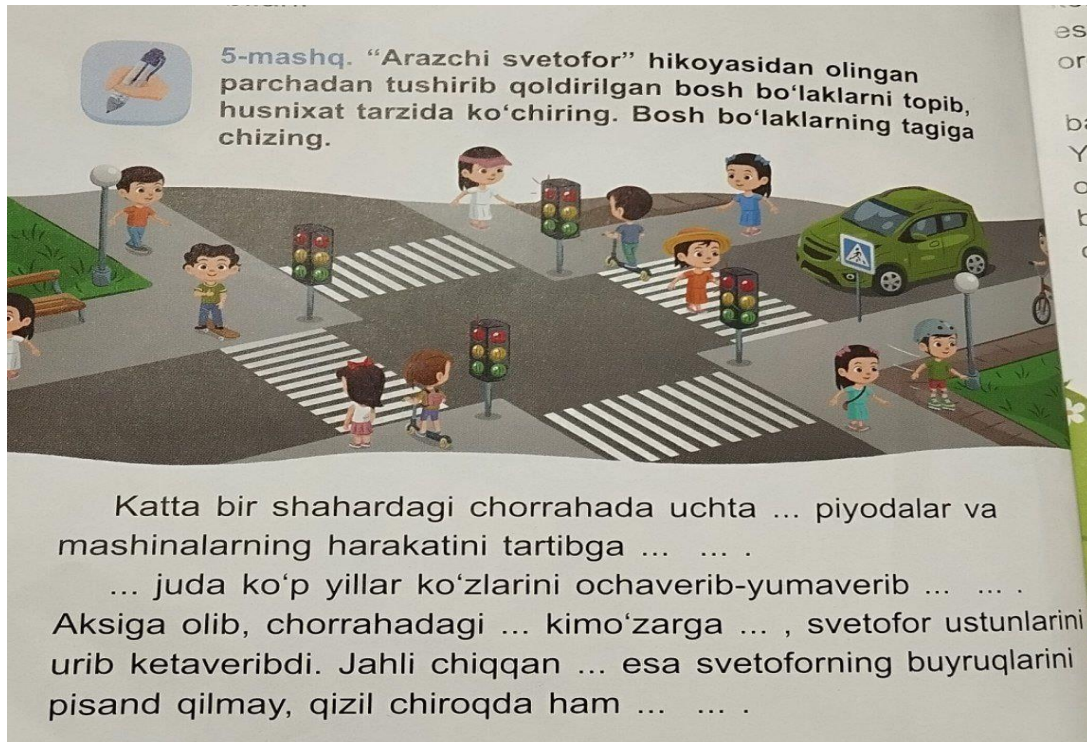
Jamiyat a‘zolari o‘z faoliyati davomida juda ko‘p holatlarda o‘qish, so‘zlashish jarayoni bilan to‘qnashadi. Kundalik vaziyatlarda duch keladigan axborotlar bilan tanishadi, ularni analiz va sintez qiladi hamda foydalanadi. Shu jarayon orqali dunyoni o‘rganadi, muhim ma‘lumotlarni o‘zlashtiradi va shaxs sifatida shakllanib boradi.

2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasida oliy ta‘lim tizimini kompleks rivojlantirish bo‘yicha ustuvor vazifalardan biri —pedagog kadrlarning kasbiy mahorati sifati va saviyasini uzluksiz yuksaltirish eng muhim vazifalardan biri sifatida belgilangan, bu borada bo‘lajak o‘qituvchilarda pedagogik mahoratning muhim tarkibiy qismi bo‘lmish pedagogik kasbiy refleksiyaning ham rivojlantirishga alohida e‘tibor berilishi maqsadga muvofiqdir.

Ayni shu jarayon ta‘lim jarayonini ham doimiy ravishda yangiliklar bilan boyitib borishni talab etadi. Bugungi kunda o‘quvchilarni oddiy, an’anaviy darslar yoki qat’iy intizomga asoslangan qattiqqo‘llik bilan darslarga jalb etib bo‘lmaydi. Ijodkorlik, moslashuvchanlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik bugungi kundagi dars muhitida qimmatli ko‘nikmalaridir. Sinfda ushbu ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun integratsiyalashgan ta‘lim yondashuvi o‘quvchilarga ko‘p tarmoqli tajribani rivojlantirishga va hozirgi dunyoda o‘zaro bog‘liqliklarning ahamiyatini tushunishga yordam berishning samarali usuli hisoblanadi. Hozirda hayotimizda tez-tez uchraydigan integratsiya, integratsion yondashuv kabi Muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Integratsiya so‘ziga to‘xtaladigan bo‘lsak, integratsiya lotincha *integratio* - tiklash, to‘ldirish, *integer*- butun so‘zlaridan olingan bo‘lib, fanlarning yaqinlashishi va o‘zaro aloqa jarayoni; differentsiatsiya bilan birga kechadigan jarayonni ifodalaydi.

Zamonaviy ta‘limda chuqur integratsiya jarayonlarining muqarrarligini ta’kidlab, I.E. Kashekova shunday yozadi: — Zamonaviy dunyo integral asosda qurilgan bo‘lib, u ko‘p qirrali bilim, malaka, axborot oqimidan to‘g‘ri axborotni tanlash va uni malakali boshqarish qobiliyatini talab qiladi; ta‘lim ham integrativ asosda qurilishi, insonni yangi dunyoga tanishtirishi va uni o‘zlashtirishga yordam berishi kerak. Maktabning integratsiyalashgan ta‘lim maydoni o‘quv materialini takrorlash zaruratini bartaraf etib, dunyo, inson madaniyati, ularning tarkibiy qismlari haqida tizimli va yaxlit bilimlarni ta‘minlashni maqsad qilib qo‘yadi. O‘quvchilar oldiga, hayotda bo‘lgani kabi, turli fanlar bo‘yicha bilimlarning integratsiyalashuvini rag‘batlantiradigan fanlararo xarakterdagi vazifalar qo‘yiladi, bu muammolarni hal qilish jarayonida ular ma’lumot izlaydilar, ilmiy xabarlarni bir tildan boshqasiga tarjima qiladilar.

2023-yil amalda qo‘llanilgan umumiy o‘rta ta‘limning ona tili fanidan davlat ta‘lim standarti va o‘quv dasturida ona tili fanidan darslik orqali o‘quvchilarda quyidagi malakalar shakllanayotgan bo‘lishi kerak.

Amaldagi 3 - sinf 2 qismda berilgan ona tili darsligidagi topshiriq mavzu jihatidan o‘qish savodxonligi darsligi bilan o‘zaro bog‘liq ya’ni integratsiyalashgan.

Milliy o‘quv dasturi talablarga kelsak, matnlarni to‘g‘ri, ravon va ifodali o‘qish anglash kompetensiyasini;

A+ matn mazmunini tushunib ifodali o‘qiy olish hamda grammatik salohiyatini yanada rivojlantirishga yordam beradi;

Shu kitobda berilgan 28-mashq. Matnni o‘qing. Insniiy fazilatlar haqida nimalarni bilasiz?

Ushbu topshiriq bajarilishi jarayonida o‘qib tushunish, og‘zaki nutq kompetensiyasi shakllanishiga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak mavjud amaldagi darslik orqali o‘quvchilarda nutqiy kompetensiyalarini shakllantirish bo‘yicha muammolarga duch kelmaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida PF-4947-son Farmoni.
2. Abdullayeva B.S. Fanlararo aloqadorlik turlari haqida 2005 yil 14-bet
3. <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Irina-E-Kashekova>.
4. Umumiy o‘rta ta’limning ona tili fanidan davlat ta’lim standarti va o‘quv dasturi. 15-bet
5. Umumiy o‘rta ta’limning milliy o‘quv dasturi. 24-bet
6. D. Baynazarova 3-sinf II qism On tili darslik. “Novda Entertainment” Toshkent-2023.